

Кафедра струнно-смичкових інструментів

Квартетний клас

Освітній ступінь	бакалавр	Курс	2-4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Семестр	3-8
Освітньо-професійні програми	«Оркестрові струнні інструменти: «Скрипка», «Альт», «Віолончель»		
Статус	<u>обов'язкова</u>	ECTS	11,5
Форма контролю	<u>залік/екзамен</u>	Годин	345
		Практичні заняття	200
		Самостійна робота	145

Інформація про викладача

ПІБ	Полянська К.В. – професор, завідувач кафедри струнно-смичкових інструментів, заслужений діяч мистецтв України, кандидат філософських наук. Фещак Н.М. – в. о. доцента кафедри струнно-смичкових інструментів, секретар кафедри.
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-6190-5979 (Полянська К.В.) https://orcid.org/0000-0001-6543-1985 (Фещак Н.М.)
e-mail	strunni.nmau1@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс «Квартетний клас» є складовою частиною фахової підготовки студентів-виконавців, які по закінченню освітнього ступеня «Бакалавр» отримують кваліфікацію концертних виконавців, солістів та артистів оркестру, артистів камерного ансамблю. Відповідно, дисципліна передбачає засвоєння специфічних знань і умінь в об'ємі, який також необхідний для подальшої педагогічної діяльності молодих фахівців та викладачів квартетних класів широкого профілю в дитячих музичних школах, школах мистецтв, музичних коледжах тощо.

Метою курсу дисципліни «Квартетний клас» є підготовка фахівців вищої кваліфікації, які володіють виконавською майстерністю, необхідною для самостійної професійної діяльності у якості концертних та камерних виконавців.

Головним завданням курсу є формування комплексу професійних практичних і теоретичних знань, умінь, навичок, основних принципів квартетного виконавства, які засвоюються в процесі роботи в класі та підготовки до концертного виконання квартетних творів під керівництвом викладача.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- особливості та специфіку квартетної гри;
- основні закономірності штрихових та артикуляційних засобів звукоутворення в квартетній літературі;
- принципи редагування квартетних партій;
- особливості використання стильових рис у творах різних епох;
- виконавський репертуар та спеціальну літературу;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен вміти:**

- використовувати набуті професійні знання в класі квартету;
- володіти засобами виконавської виразності та технічною майстерністю в контексті традицій різних виконавських шкіл та різноманітних музичних стилів і жанрів;
- поєднувати виконавське осмислення твору з художніми підходами до його відтворення, аналізувати та критично розглядати процес виконання;
- читати квартетну партитуру та самостійно опрацьовувати партії (редагування)
- виконувати квартетний репертуар відповідно до програмних вимог;
- здійснювати виконавський аналіз різностильових квартетних творів під час самостійної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен мати навички:**

- володіти навиком самостійного розбору партитури та кожної окремої партії;
- читання нот з аркуша;
- кваліфікованого розуміння різноманітних музично-теоретичних питань, з якими пов'язане квартетне виконавство;
- грамотно застосовувати штрихові та артикуляційні засоби звукоутворення в квартетній літературі;
- використовувати в професійній виконавській діяльності широкий квартетний репертуар;
- професійно розуміти комунікативний зв'язок між учасниками ансамблю, а також особливості та специфіку квартетної гри.

Перелік тем

Тема 1. Виявлення загальної музичної і техніко-виконавської підготовки та визначення напрямків розвитку наявних навичок кожного учасника ансамблю для забезпечення максимальної реалізації їхніх творчих ансамблевих можливостей

Тема 2. Робота над інтонацією та чистотою строю звучання квартету. Робота над гамами (інтонаційна, штрихова, динамічна і тембральна) на початковій стадії кожного заняття

Тема 3. Розвиток навичок читання нот з аркуша та засвоєння методів розвитку виконавської майстерності

Тема 4. Практичне застосування досвіду видатних виконавців передбачає прослуховування музичних творів у виконанні провідних виконавців минулого та сучасності

Тема 5. Виконавське ознайомлення зі смисловими, стильовими, формотворчими та ансамблевими особливостями творів віденського класика В.А Моцарта

Тема 6. Виконавська робота з партитурою обраного квартету Ф. Шуберта або Ф.Мендельсона в цілому.

Тема 7. Вирішення інтерпретаційних завдань у квартетах Й.Гайдна ор. 76 шляхом деталізації партитури за точністю фразування; узгодженістю інтонування, штрихів, виконанням орнаментики, артикуляції.

Тема 8. Вирішення інтерпретаційних завдань у квартетах квартетів композиторів XIX ст. шляхом високої якості гри.

Тема 9. Вирішення інтерпретаційних завдань у квартетах Л. Бетховена ор. 18 шляхом високої якості гри, демонстрації багатогранних професійних навичок, переконливості втілення змісту, емоційної яскравості і витонченості, ансамблевої майстерності.

Тема 10. Робота над нетрадиційними прийомами гри та новими засобами виразності

Тема 11. Зосередження уваги на техніко-виконавських та художньо-виконавських завданнях.

Тема 12. Поглиблення роботи над виконавським стилем, індивідуальною манерою композитора.

Тема 13. Формування умінь і навичок самостійного опрацювання музичного твору.

Тема 14. Складання довільної програми за вибором студентів-учасників ансамблів. Створення власного концертного репертуару.

Тема 15. Розвиток у студентів класу квартету артистичних якостей. Підготовка до концертного виступу

Тема 16. Удосконалення музичного мислення, досвіду музично-виконавської діяльності.

Форми та технології навчання

Дисципліна «Квартетний клас» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» оркестрового факультету Академії складається з практичних занять та частки годин для самостійної роботи та підготовки, а також включає контрольні заходи (самостійно вивчений твір, контрольний урок, залік, екзамен) та обов'язкові концертні (публічні) виступи для набуття виконавського сценічного досвіду.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного квартетного репертуару, музикознавча та методична література представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії, інтернет-ресурси. Репетиційні приміщення в навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно розкладу. За умови дистанційного навчання під час карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії <http://lib.knmau.com.ua>. Програми контрольних заходів у формі концертного виступу студентів через посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційну електронну адресу кафедри strunni.nmau1@gmail.com.

Методи контролю

1. Попередній контроль.

На перших етапах опрацювання програми ЗМ, викладач виявляє рівень знань, умінь і навичок студентів для вивчення обраного твору - співвідношення складності твору з професійними можливостями студентів.

2. Поточний контроль.

Викладач здійснює постійний контроль під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу, виявлення проблем та усунення недоліків.

4. Контрольний урок.

Студенти демонструють робочий матеріал перед кафедрою та отримують зауваження та рекомендації для подальшої роботи.

3. Міжсеместровий та підсумковий контроль.

Заліки та іспити у період сесій (зимової та літньої) з оцінкою комісії кафедри за професійний та творчий розвиток студентів дисципліни «Квартетного класу» освітнього ступеню «Бакалавр».

Система оцінювання

Семестри 1-8

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Самостійно вивчений твір	10
2.	Контрольний урок	10
3.	Заліки	50
4.	Екзамен	20
5.	Участь у концерті класу, кафедри тощо.	5
6.	Участь у конкурсі, фестивалі тощо	5
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

Оцінка «відмінно»:

- Яскрава гра студентів у квартеті із якісною реалізацією всіх технологічних компонентів виконавської майстерності: досконала інтонація, культура штрихів, виразна динаміка, блискуча техніка, відчуття форми та стилю творів, сценічний артистизм, тощо.

Оцінка «добре»:

- Переконливий виступ квартету, але з наявністю деяких недоліків, як то: текстові неточності, недосконала інтонація, недостатня динамічна виразність.
- У виконанні наявні виконавські недоліки (інтонація, культура штрихів, метро-ритмічна організація, динамічні відтінки), хоча програма відповідає за складністю підготовці студента. Непереконливе відтворення стильових особливостей твору.

Оцінка «задовільно»:

- Наявність суттєвих погрешностей у грі виконавців, як то: погано вивчений текст твору, неточна інтонація, неохайне звуковидобування, невиразна динаміка, погане відчуття ансамблю, аморфність у виконанні, тощо.
- Відсутність комунікативних відносин в квартеті, розуміння форми та стилю твору. Дуже погано вивчений текст партії, неточна інтонація, неохайне звуковидобування, невиразна динаміка.

Оцінка «незадовільно»:

- Програма виконана не в повному обсязі. Відсутність творчого і ансамблевого мислення, обмеженість музичних та технічних здібностей.
- Відсутність професійних навичок. Студент не засвоїв матеріал програми в наслідок порушення навчальної дисципліни та неприпустимого ставлення до предмета.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися студентам з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова Н. Виконавська динаміка у творчості сучасних композиторів (на матеріалі струнно-смичкового квартету) / Н. Александрова // Науковий вісник НМАУ. - Вип. 26. - Кн. 9. Музичне виконавство – К.: НМАУ, 2004
2. Андрієвський І. Деякі тенденції розвитку сучасного скрипкового мистецтва у контексті інтонаційної своєрідності музичного простору сьогодення / І. Андрієвський // Зб. статей. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. - Вип.68. Музика в просторі сучасності: друга пол. XX – поч. XXI ст.- К.: 2007
3. Апатський В. Динаміка і тембр як засоби виразності музичного мистецтва / В. Апатский // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Кн. 12, Вип. 58. К.: 2006
4. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс / Б. Асафьев // М.: Музыка, 1982.
5. Асафьев Б. О музыке XX века / Б. Асафьев // [Сост. Т. П. Дмитриева]. Л.: Музыка. - 1982
6. Берегова О. Д. Шостакович як "полюс стильового тяжіння" для сучасної української композиторської творчості / О. Берегова // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 66. Шостакович та XXI ст. До 100-річчя від дня народження. - Зб. статей. - К.: 2007
7. Бобровский В. К вопросу о драматургии музыкальной формы /В. Бобровский// Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров. М.: 1977
8. Боровик И. Украинский камерно-инструментальный ансамбль (проблемы исполнительства) / И. Боровик // К.: 1996
9. Браудо И. Артикуляция / И. Браудо// Л.: 1973
10. Воронина Т. О камерном музицировании и становлении исполнителя. О мастерстве ансамблиста / Т. Воронина // Сборник научных трудов Ленинградской консерватории. - Л.: 1996
11. Гарбузов Н. Внутризонный слух и методы его развития / Н. Гарбузов // М. - Музгиз. - 1951
12. Гинзбург Л. К истории исполнения квартетов Бетховена в России/ Л. Гинзбург // Исследования, статьи, очерки. М.: Сов. композитор. – 1971
13. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением / Л.Гинзбург // - М.: Музыка. - 1981
14. Готлиб А. Основы ансамблевой техники / А. Готлиб // М.: Музыка. – 1971
15. Готлиб А. Фактура и тембр в ансамблевом произведении / А. Готлиб // Музыкальное исполнительство. Вып. 9. - М.: Музыка. - 1976
16. Гуревич Л.. Скрипичные штрихи и аппликатура как средство интерпретации / Л. Гуревич // Л.:

Музыка, 1998

17. Гутников Б. Шульпяков О. О вариантности примов звукоизвлечения в скрипичном исполнительстве / Б. Гутников О. Шульпяков // Вопросы смычкового искусства: Сб. трудов. - М.: изд. ГМПИ им. Гнессиных. - 1980
18. Давыдян Р. Квартетное искусство. Проблемы исполнительства и педагогики / Р. Давыдян // М.: Музыка. - 1984
19. Давыдян Р. Из опыта работы в квартетном классе / Р. Давыдян // Камерный ансамбль педагогики и исполнительства. М.: Музыка, 1973
20. Дехтяренко Е. Квартеты Шостаковича в контексте традиции жанра венских классиков (Гайдн, Моцарта, Бетховена). - Магнитогорская консерватория, Музыкант классик / Архив. - www.musicien.ru
21. Дзюпина Є. Використання фольклору в квартеті Є. Станковича / Є. Дзюпина // Народна творчість та етнографія. Вип. 1. - К.: 1981
22. Дика Н. Квартетне виконавство України (60-80 роки ХХ століття), західний регіон / Н. Дика // Зб. наук. праць. Мистецтвознавчі записки. - Вип. 5. Державна академія керівних кадрів культури і мистецтва. - К.: 2004
23. Дорохин В. Артикуляция в аспекте музыкально-исполнительского интонирования / В. Дорохин // Научный вестник НМАУ им. П. И. Чайковского. Вип. 48. Художня цілісність як феномен музичної творчості та виконавства. Зб. статей. - К.: 2005. - 268
24. Дружинин А. Квартеты Шостаковича глазами исполнителя / А. Дружинин // Шостаковичу посвящается. Сб. статей к 90-летию композитора (1904 - 1996). - М.: 1997
25. Дувірак Д. Сонорні засоби музичної виразності в творчості українських радянських композиторів / Д. Дувірак // Українське музикознавство. Вип. 23 Збірник статей. К.: Музична Україна. 1988
26. Катрич О. Онтологічний аспект засобів музичної виразності музиканта (до питання дослідження музично-виконавського стилю) / О. Катрич // Молоде музикознавство. Зб. статей. Вип. 7. Львів, 2002
27. Коханик І. "Стильова гра" у проєкціях сучасної композиторської творчості та музичного виконавства / І. Коханик // Научный вестник НМАУ им. П. И. Чайковского. Музичне виконавство. Вип. 47. Кн. 11. К.: НМАУ, 2005. -
28. Кравчук А. Основы организации звуковысотного интонирования в скрипичном исполнительстве / А. Кравчук // Дослідження. Довід. Спогади. Вип. 6. К.: 2005
29. Крейн Ю. Камерно-инструментальные ансамбли Дебюсси и Равеля / Ю. Крейн // М.: Музыка. 1966
30. Кузьмина Л. О квартетном творчестве Д. Шостаковича / Л. Кузьмина // Анализ, концепция, критика. Л.: 1977
31. Москаленко В. Про специфіку музичної інтерпретації / В. Москаленко // Збірник статей. Київське музикознавство. Вип. 2. - К.: 1999
32. Павлій Г. Виразові відмінності між гомофонією та поліфонією (теорія та виконавство) / Г. Павлій // ВДМІ ім.Лисенка. Львів, 1995
33. Палшков Б. Некоторые аспекты проблемы интонирования на альте /Б. Палшков // Вопросы музыкальной педагогики: Сб.статей. - М.: Музыка. - 1985
34. Переверезев Н. Проблемы музыкального интонирования / Н. Переверезев // [Под ред. Ю.Рагса]. - М. Музыка. - 1966
35. Петрик П. Квартетне мистецтво: особливості репетиційної роботи та психологічний аспект квартетного музикування / П. Петрик // Магістерська робота. - К.: НМАУ, 2007
36. Полусмяк С. К вопросу о специфике исполнительских средств в аспекте художественной интерпретации / С. Полусмяк // Теория и история музыкального исполнительства. Зб. научных трудов КГК. - К.: 1989
37. Польська І. Камерний ансамбль: історія, теорія, естетика / І. Польська // Монографія ХГАК. - Х.: 2001
38. Раабен Л. Камерно-инструментальная музыка 1917-1945 гг./ Л. Раабен // М.: 1980
39. Раабен Л. Вопросы квартетного исполнительства / Л. Раабен // Второе издание. - М.: Музыка, 1960
40. Сапожников С. О музыкально-выразительных средствах в скрипичном исполнительском искусстве / С.

- Сапожников // Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики. - М.: Музыка. - 1968
41. Струве Б. Вибрация как исполнительский навык игры на смычковых инструментах / Б. Струве // Л.: Госмузиздат, 1933
  42. Фещак Н. М. Струнный квартет і його місце в жанровій системі виконавства: історичний аспект / Н. М. Фещак // 36. статей Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – К.: 2010
  43. Фещак Н. М. Інтерпретаційний дискурс квартетного виконання (на прикладі Партити № 6 та Диптиху М. Скорика) / Н. М. Фещак // 36. статей НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К.: 2009
  44. Харитонов Б. Проблемы камерного ансамблевого исполнительства / Б. Харитонов // Донецк : Донбасс, 1995.
  45. Харитонов Б. Про використання ряду музично-виражальних засобів в ансамблевому виконанні / Б. Харитонов // Українське музикознавство. Вип. 8. – К.: 1973

Інтернет-ресурси:

1. IMSLP - Petrucci Music Library (нотная википедия)

http://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres

2. Sheet Music Plus

www.sheetmusicplus.com

3. ScorSer

<http://ru.scorser.com/Catalog/0.html>

4. Music Student

<http://musstudent.ru>

5. Нотный архив

<http://www.muzlibrary.ru/>

6. Новая музыкальная библиотека

<http://www.muzlibrary.ru/>

7. Публичная нотная электронная библиотека

<http://www.ecosvit.org/bibl>

8. Нотный архив Бориса Тараканова

<http://notes.tarakanov.net/>

9. OrpheusLib - Библиотека Нот и Музыкальной Литературы

<http://lib-notes.orpheusmusic.ru>

10. Kreusch- Sheet Music

<http://kreusch-sheet-music.net>

11. Classical- scores.com

<http://www.classical-scores.com/free/index.php>

12. Music-scores.com - classical sheet music

<http://www.music-scores.com/>

13. Music for the Nation: American Sheet Music

<http://memory.loc.gov/ammem/mussmhtml/mussmhome.html>

14. The Juilliard Manuscript Collection

<http://www.juilliardmanuscriptcollection.org/>

15. Научная музыкальная библиотека им. С. И. Танеева

<http://www.mosconsv.ru/ru/groups.aspx?id=120422>

16. Санкт-Петербургская государственная консерватория им. П.А. Римского-Корсакова

<http://biblio.conservatory.ru>

17. Видавництво «Гроно», яке пропонує нотну літературу, книги та навчально-методичні посібники для дитячих шкіл мистецтв, музичних шкіл, вищих навчальних закладів культури та мистецтв I-IV рівнів акредитації.

<http://composersukraine.org/index.php?id=2351>